

vjeka, kad se čini da je to mogao učiniti na neki drugi način? Na to si ti, odgovarajući pomoću mnogih i nužnih razloga, pokazao da obnova ljudske naravi nije smjela izostati niti se mogla izvesti a da čovjek ne namiri Bogu dug koji mu je dugovao za grijeh. Taj je dug bio tolik da ga je mogao namiriti samo Bog, premda je to morao učiniti samo čovjek, pa je tako isti bio i čovjek i Bog. Zbog toga je bilo nužno da Bog uzme čovjeka u jedinstvo osobe pa da onaj koji je u naravi morao a nije mogao namiriti dug, bude u osobi onaj koji to može. Potom si pokazao da je od Djevice i od osobe Sina Božjega morao biti uzet onaj čovjek koji je bio Bog te kako je mogao biti uzet bez grijeha iz grešne mase. A posve si očigledno pokazao da je život tog čovjeka bio toliko uzvišen i dragocjen da može biti dovoljan za otplatu duga koji se duuguje za grijeh svega svijeta, i više od toga u beskraj. Preostaje, dakle, da sad pokažeš kako taj život Bogu namiruje dug za grijeh ljudski.»

Tko se želi vježbati u kršćanskoj misli kojoj je Anselmo dao velik prilog, nikako mu nije naodmet proučiti problematiku Božjega utjelovljenja i našega spasenja i pod ovim vidikom.

Problematika o namirenju duga mogla bi se, vjerojatno, i drukčije interpretirati. Ako je Bog volio svoje stvorenje, čovjeka, a nema razloga da ga ne voli, pokušao je to stvorenje ne samo poučavati riječju, nego i primjerom mu pokazati kamo njegova volja treba smjerati. Čovjeka udaljenog od Boga nije potrebno kažnjavati, osim možda iz pedagoških razloga, nego mu valja pokazati da je već samo udaljavanje od Stvoritelja najveća kazna koja ga može spopasti. Pakao i jest najviše pakao onda kad čovjek shvati da nije ondje gdje bi trebao biti. Ta napetost između stvarnoga stanja i onoga na što je čovjek pozvan izaziva tolike muke da se one nazivaju upravo paklenim mukama.

Bogu nisu potrebne ljudske zadovoljštine, nego one u ljudima stvaraju krepost da što jače prionu uz poziv upućen samim stvaranjem, a potom i krštenjem. O tome se upravo i može raspravljati. Isus kao pravednik nije mogao proći svijetom čineći dobro, a da u tomu istom grešnom svijetu ne izazove otpor, odbacivanje i nasilje. Ljudi su mu jasno dali do znanja da on nije od ovoga svijeta. No, on je kroz smrt našao izlaz i otvorio vrata spasenja svima koji ga slijede.

Nikola Stanković

Jadranka Brnčić, *Svijet teksta. Uvod u Ricceurovu hermeneutiku*, Naklada Breza, Zagreb, 2012, 315 str.

Predavačica na Teološkome fakultetu »Matija Vlačić Ilirik« u Zagrebu, Jadranka Brnčić, objavila je djelo koje predstavlja izvrstan uvod u hermeneutiku Paula Ricoera i koje je plod njezina dugogodišnjeg znanstvenog bavljenja mišlju ovoga francuskog filozofa. Knjiga je tim vrjednija što predstavlja, kako i sama autorica u uvodu ističe, prvi panoramski pregled Ricceurove hermeneutike teksta na hrvatskome jeziku. Premda je Ricœur jedan od najznačajnijih filozofa XX. stoljeća, koji je svoj filozofski pristup razvijao u dijalogu s mnogim poznatim filozofima svoga vremena, poput Karla Jaspersa, Gabriela Marcela, Edmunda Husserla, Martina Heideggera, Hansa Georga Gadamera, Jürgena Habermasa i dr., njegov opus nije pobudio veći znanstveni interes na hrvatskome govornom području. Prema podacima internetske stranice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Portala znanstvenih časopisa Republike Hrvatske »Hrčak« od 1980. do 2014., te

prema popisu knjiga i članaka o Ricœuru koji donosi autorica na kraju knjige, na hrvatskom su jeziku objavljene tek dvije knjige i nekoliko magistarskih i doktorskih disertacija te tridesetak članaka (od kojih je gotovo trećinu napisala autorica gore naznačenoga djela) koji se eksplicitno bave pojedinim vidovima Ricœurove filozofije.

Jadranka Brnčić znalački izabire prvi dio naslova svoje knjige, »svijet teksta«, jer upravo je tekst, pisana riječ, središte i polazište Ricœurova promišljanja, te se može reći da je ova sintagma ujedno i okosnica strukture same knjige. Tako prvi dio nosi naslov *Tekstualnost kao hermeneutički problem* gdje autorica iznosi temeljne postavke Ricœurove hermeneutike i uloge teksta u rasvjetljenju ljudske egzistencije. Riječi autorice iz ovoga dijela knjige sažimlju Ricœurovo povezivanje teksta, ega i svijeta na sljedeći način: »Svijet, dakle, ne razumijevamo izravno, već kroz tekst, pri čemu se tekst shvaća kao univerzum tekstova, kao cjelina žčitanja' svijeta, a ne kao zbir pojedinačnih jezičnih jedinica ili njihova kombinacija« te stoga »Ricœur tvrdi da razumjeti sebe znači razumjeti se u susretu s tekstom«, tako da bi se cjelokupna njegova filozofska antropologija mogla razumjeti kao »antropologija čovjeka kadra (l'homme capable) za samointerpretaciju na dugome putu čitanja i tekstova i svijeta«. Upravo je u tome moć teksta koji »svojom univerzalnom moći otvaranja svijeta nudi egu sebstvo«.

Drugi dio pod naslovom *Konfiguracija teksta* bavi se najprije pojedinim problemima retorike, odnosno Ricœurovim teorijama metafore i simbola kojima on pridaje osobitu pozornost. U ovome dijelu autorica izlaže još Ricœurov pristup pitanjima konfiguracije narativnoga teksta te njegovo propitivanje o fikcionalnim i historiografskim tekstovima. Osobito treba istaknuti podpo-

glavlje koje se odnosi na svijet biblijskoga teksta, gdje autorica sažeto prikazuje kako Ricœur primjenjuje zaključke iz svoje teorije metafore i iz naratologije na biblijski tekst, pri čemu ga promatra kao »poetski diskurs *par excellence*«. Diskurs u kontekstu biblijskoga teksta treba razumjeti »kao skupinu iskaza koji pripadaju jedinstvenomu formacijskom sustavu«.

Središnja tema trećega dijela knjige *Objašnjenje — samorazumijevanje prepoznavanje* je identitet i to narativni i etički identitet.

Četvrta cjelina knjige donosi Ricœurov dijalog i raspravu s pojedinim pristupima u filozofskoj hermeneutici, osobito s dekonstrukcijom Jacquesa Derridaea.

Na kraju knjige autorica donosi popis korištene literature, popis prevedenih Ricœurovih knjiga na hrvatski jezik, popis literature o Ricœuru na hrvatskome, kronologiju Ricœurova života koji su velika pomoć za svakoga tko se želi bolje upoznati ili započeti znanstveno istraživanje o mnoštvu tema kojima se bavio ovaj velikan misli.

Knjiga bi, kako i sama autorica u *Uvodu* ističe, mogla znanstvenoj zajednici u Hrvatskoj biti izvrstan poticaj »za nova promišljanja ključnih čvorišta književne teorije, tj. naratologije«, a također bi mogla ponuditi i »smjernice za daljnja istraživanja na koja Ricœurovo djelo poziva: u području referencijalnosti i recepcije teksta, hermeneutike potencijalnosti i kreativne imaginacije te filozofije jezika«.

Dražen Volk